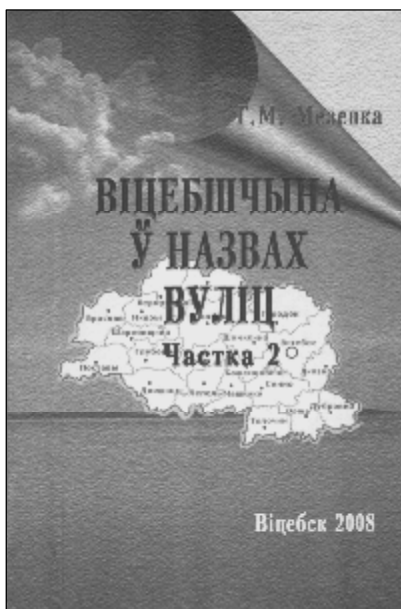

РЭЦЭНЗІЯ

Грунтоўнае даследаванне урбананіміі Беларусі

Мезенка, Г. М. *Віцебшчына ў назвах вуліц : манагр. : у 2 ч. / Г. М. Мезенка. – Віцебск : УА «ВДУ імя П. М. Машэрава», 2008. – Ч. 1. – 363 с. ; Ч. 2. – 254 с.*

Гісторыю беларускіх паселішчаў – гарадоў, вёсак, мястэчак – нельга глыбока і ўсебакова даследаваць без авалодання самай неабходнай інфармацыяй пра урбананімію – назвы ўнутрыгарадскіх і ўнутрысельскіх аб'ектаў. Дастаткова адзначыць, што урбананімы, як і іншыя разнавіднасці анамастычных адзінак, з'яўляючыся свайго роду помнікамі духоўнай культуры народа, уваходзяць у «трывалую і аб'ектыўную сістэму гісторыка-культурных і прасторава-часавых вех жыцця паселішчаў» (М. Гарбанеўскі). А таму ў канцы ХХ – пачатку ХХІ ст. у беларускай анамастыцы вельмі выразна выдзеліўся асобны напрамак – *урбананімія* – сукупнасць уласных імёнаў унутрыгарадскіх тапаграфічных аб'ектаў, існаванне якога пераканальна ўсебакова абгрунтавала прафесар А. Супяранская ў сваёй класічнай працы «Общая теория имени собственного» (М., 1973). Даняя гэтай навукі, як пераканальна паказана ў даследаваннях *М. Зелянкава, У. Ніканава, І. Чарной, А. Данілавай, Г. Бандарук, В. Жучкевіча, А. Рогалева, З. Краўчанкі, М. Гарбанеўскага, Н. Падольскай, А. Шырокава* і інш., набываюць асаблівую значнасць: самыя розныя звесткі з урбананіміі даюць магчымасць атрымаць найбольш поўнае ўяўленне не толькі пра значныя аб'екты ў мінулым унутры паселішчаў, пра іх рэльеф і тапаграфію, але таксама і пра гаспадарчае, гандлёвае, сацыяльнае жыццё, асаблівасці мясцовага кіравання і інш. Значным дасягненнем усходнеславянскай анамастыкі ў гэтым напрамку з'явіліся манаграфіі і шматлікія артыкулы прафесара Г. Мезенкі, з імем якой фактычна звязана станаўленне і ўсебаковае комплекснае апісанне урбананіміі Беларусі. Зробленае гэтай даследчыцай за апошнія дзесяцігоддзі ў беларускай анамастыцы, гаворачы словамі Янкі Брыля, «не сорамна пакласці ад імя Беларусі на міжнародны стол». У канцы 2008 года прафесар Г. Мезенка апублікавала чарговую грунтоўную манаграфію ў дзвюх частках «Віцебшчына ў назвах вуліц» агульным аб'ёмам 617 стар., у якой упершыню ў гісторыі беларускага мовазнаўства комплексна даследаваны ўнутрыгарадскія і ўнутрысельскія назвы аб'ектаў Віцебшчыны, раскрыта паходжанне і ўтварэнне шматлікіх урбананімаў і віконімаў, іх матывацыі, растлумачаны прычыны перайменавання гарадскіх і сельскіх вуліц, плошчаў і інш., якія мелі месца на працягу апошніх двух стагоддзяў. У манаграфіі засведчаны назвы ўсіх паселішчаў вобласці, дзе функцыянуе ці функцыянаваў той ці іншы урбананім, віконім, прыводзіцца поўны рэгістр гэтых адзінак з Віцебскай вобласці, што ўжываліся ў розныя часы. У гэтай сувязі варта адзначыць, што калектывам, якім яна кіруе, падрыхтавана і апублікавана яшчэ адна комплексная манаграфія, прысвечаная даследаванню анамастычных адзінак гэтага рэгіёна «Віцебшчына ва ўласных імёнах: мінулае і сучаснасць» (Віцебск, 2006, 238 стар.), у якой таксама ўсебакова даследуецца сучасны стан і гістарычнае фарміраванне розных формул іменавання жыхароў Віцебшчыны ў XVI–XXI стст.: праведзена апісанне мужчынскіх і жаночых уласных імёнаў, імёнаў-мянушак у розныя перыяды, размежаваны іх структура, семантычныя і лінгвагеаграфічныя асаблівасці і аспекты. Такое комплекснае апісанне анамастыкону канкрэтнага рэгіёна Рэспублікі Беларусь з'яўляецца арыгінальным, наватарскім і, безумоўна, заслугоўвае ўхвалы і падтрымкі, асабліва ўлічваючы найноўшыя сучасныя метады даследавання анімчнага матэрыялу, што выкарыстаны і рэалізаваны ў манаграфіях Г. Мезенкі і ў працах яе паслядоўнікаў. Вывучэнне урбананімаў Віцебшчыны з'яўляецца цікавым і запатрабаваным па некалькіх прычынах: гэты рэгіён паўночнага ўсходу Беларусі мяжуе з Літвой, Латвіяй і Расіяй, на працягу некалькіх стагоддзяў там адбываліся актыўныя славяна-балцкія міжмоўныя працэсы, якія адлюстраваліся і ва урбананіміі. Унікальная гэтая тэрыторыя і ў сэнсе гісторыка-культурнай спадчыны: на Віцебшчыне нарадзіліся такія вядомыя асобы, як *Е. Полацкая,*

Ф. Скарына, С. Полацкі, А. Сапуноў, М. Бахцін, М. Шагал, А. Багатыроў, В. Быкаў, П. Маішэраў, М. Лынькоў, Р. Барадулін, далёка за межамі Віцебшчыны і Беларусі вядомы *Спаса-Ефрасінеўская царква ў Полацку, Полацкі гісторыка-археалагічны запаведнік, сядзіба І. Рэпіна* ва ўрочышчы *Здраўнёва*. У гады войнаў, а іх на тэрыторыі Віцебшчыны было, мабыць, больш, чым у іншых краях, гэты рэгіён Беларусі, як сведчаць самыя розныя крыніцы, падвяргаўся самым вялікім апусташэнням. Як пісаў *Я. Рапановіч*, аўтар «Слоўніка назваў населеных пунктаў Віцебскай вобласці» (Мн., 1977), у гады Вялікай Айчыннай вайны там былі вынішчаны цэлыя раёны: у сакавіку 1943 г. на тэрыторыі былога Асвейскага раёна, які пасля вайны не быў адноўлены, карнікі сцерлі з зямлі 158 паселішчаў, 3450 жылых будынкаў, поўнасцю спалілі раённы цэнтр Асвея, мястэчка Кахановічы. І такіх прыкладаў даволі многа. На Віцебшчыне, як і ў іншых рэгіёнах Беларусі, паселішчаў становіцца ўсё меней. Віцебшчына – гэта унікальны ў гісторыі Беларусі край класічнай партызанскай барацьбы, дастаткова назваць імёны *М. Шмырова, У. Лабанка, П. Маішэрава*, вядомыя ўсяму свету. Страта паселішчаў, іх назваў – гэта і вынікі калектывізацыі, урбанізацыі і інш. За 46 гадоў (1930–1976 гг.), напрыклад, у Пружынскім сельсавеце Віцебскага раёна, як піша *Я. Рапановіч*, не стала 93, а ў Шумілінскім раёне – 503 паселішчаў. Гэта, мабыць, асноўныя прычыны змяншэння колькасці айконімаў, урбанонімаў, віконімаў, самых розных мікратапонімаў. Сабраць, сістэматызаваць, растлумачыць іх паходжанне, словаўтварэнне, прасачыць шляхі іх замен у шматлікіх выпадках, даць навуковае абгрунтаванне заменам і з’яўленню новых анамастычных адзінак – гэта, відаць, асноўная задача даследчыкаў сучаснай урбаніміі і віканіміі. Рэалізацыя пастаўленай мэты, як сведчаць структура і змест манаграфіі, вырашалася наступнымі задачамі, якія, на нашу думку, паспяхова рэалізаваны. Даследчыца з самых розных крыніц сабрала урбананімную і віканімную лексіку 21-га раёна Віцебшчыны; разгледзела фарміраванне назваў зон анімчнай прасторы, выявіла матывацыю урбанонімаў і віконімаў розных тыпаў, раскрыла паходжанне назваў унутрыградскіх і ўнутрысельскіх аб’ектаў, вызначыла прычыны іх перайменаванняў, якія адбываліся ў другой палавіне ХХ – пачатку ХХІ ст., зафіксавала страчаныя назвы ўнутрыградскіх аб’ектаў, па магчымасці прывяла найбольш поўныя зводы ўнутрыградскіх назваў мінулых часоў.

Манаграфія *Г. Мезенкі «Віцебшчына ў назвах вуліц»* у дзвюх частках наватарская ў многіх адносінах. Нават пералік тэм і параграфіў сведчыць, што даследчыца ў многім ідзе сваім самастойна абраным шляхам, па цаліку распрацоўвае тыя аспекты беларускага анамастыкону, якія да гэтага часу былі белаі плямай анамастычнага палетка. Напрыклад, «Унутрыградскія – унутрысельскія назвы: падабенствы і адрозненні», «Унутрыградскія – унутрысельскія назвы і кангнітыўны ўзровень моўнай асобы», «Страчаныя назвы ўнутрыградскіх аб’ектаў. Былыя перайменаванні», «Урбанонімы і віконімы – асобныя разрады тапонімаў», «Асноўныя тэндэнцыі ў развіцці урбананіміі і віканіміі на мяжы стагоддзяў» і інш.

Да ўсяго сказанага вышэй варта дадаць, што арыгінальнасць і актуальнасць гэтай працы памацняецца тым, што падобныя даследаванні да апошняга часу характарызаваліся нізкай ступенню распрацаванасці праблем урбананімікі, невысокім выкарыстаннем гэтых адзінак пры вывучэнні гісторыі Беларусі і гісторыі беларускай мовы, адсутнасцю дасканалых узораў і поўных зводаў назваў ўнутрыградскіх і асабліва ўнутрысельскіх аб’ектаў.

Варта адзначыць, што *Г. Мезенка* ўпершыню ў беларускім мовазнаўстве ў гэтай манаграфіі ў асобную развіднасць урбанонімаў выдзеліла і пераканальна абгрунтавала неабходнасць аналізу ўнутрысельскіх лінейных назваў – *віконімаў*, якія да апошняга часу не былі аб’ектам даследавання. У славянскай анамастыцы пакуль адсутнічаюць работы, у якіх разглядалася б рэпрэзентацыя кангнітыўнага ўзроўню моўнай асобы скрозь прызму віканіміі – сукупнасці назваў унутрысельскіх аб’ектаў. Гэты пласт анамастычных адзінак, як пераканальна паказала даследчыца, складае асобны фрагмент агульнай моўнай карціны свету. Такія онімы адлюстроўваюць самабытныя рысы ментальнасці сельскага жыхара, стэрэатыпы ўспрыняцця і асэнсавання ім рэчаіснасці. У манаграфіі адзначана, якія адметнасці мае віканімія, у параўнанні з падобнымі ўнутрыградскімі лінейнымі і нелінейнымі анамастычнымі адзінкамі: у адрозненне ад урбананіміі, асноўным паказчыкам прэцэдэнтнасці імені для сельскага жыхара становіцца сувязь носьбіта імені з канкрэтным населеным пунктам. Складальнікамі прэцэдэнтнага віканімікону, як і урбананімікону, як устаноўлена ў працы, выступаюць чатыры кампаненты: беларускі (69,3%), былы савецкі (18,1%), рускі (11,1%), заходнееўрапейскі (1,5%). Нельга не звярнуць увагу на тое, што, у адрозненне ад беларускай урбананіміі, дзе лідзіруе рускі тэкст культуры (66%), у віканіміі прыкметна пераважае беларускі кампанент.

Ва урбананіміі савецкага перыяду замацаваліся шматлікія антрапонімы – прозвішчы выдатных асветнікаў, паэтаў, вучоных, мастакоў, архітэктараў, артыстаў, як сведчыць праведзены

аналіз такіх імёнаў, якія найбольш ярка прадстаўляюць сусветную культуру, усяго ва ўрбананіміі Беларусі ў 90-х гадах XX ст. выкарыстоўвалася каля 1500 антрапонімаў: гэтая група назваў, даследаваная Г. Мезенка, у абласных цэнтрах прадстаўлена 154 імёнамі: 70 імёнамі пісьменнікаў; 47 – вучоных; 14 – кампазітараў; 13 – мастакоў; 7 – артыстаў. Нацыянальны кампанент у гэтай групе нешматлікі, «ва ўрбананіміконе большасці беларускіх гарадоў многа падобнага, праўда, у Мінску знайшла сваё адлюстраванне “сталічная” спецыфіка – урбананімныя комплексы больш дэталізаваныя, шырэй прадстаўлены нацыянальны кампанент».

У гэтай сувязі нельга пагадзіцца з даследчыцай, якая, правёўшы глыбокі аналіз выяўленага матэрыялу, адзначае, што ў гарадах «складальнікамі прэцэдэнтнага антрапанімікону выступаюць 4 кампаненты: рускі (66%), беларускі (20%), заходнееўрапейскі (9%), былы савецкі (5%). Нельга таксама не звярнуць увагі на тое, як сцвярджае Г. Мезенка, што ўсё ж “рускі тэкст” культуры пераважае, што гаворыць пра унікальнасць беларускай духоўнасці» (с. 25). Тое, што традыцыйна беларускі кампанент складае толькі 20% у агульным антрапаніміконе, а рускі 66% і былы савецкі 5%, хутчэй за ўсё сведчыць не пра «унікальнасць беларускай духоўнасці», а вельмі пераканальна дэманструе масавую дэнацыяналізацыю і русіфікацыю айканіміі і ўрбананіміі, якая афіцыйнымі органамі самымі рознымі сродкамі і спосабамі праводзілася ў былым СССР у 30–80-я гады XX ст. не толькі ў БССР, а і ў іншых рэгіёнах. Напрыклад, штотыднёвік «Аргументы і факты» (1989, №3) адзначае, што з 648 вуліц Мінска 333 (больш за палову) паўтараюць назвы маскоўскіх. Яшчэ адзін прыклад падобнага падыходу да беларускіх анамастычных адзінак прыводзяць у «Народнай газеце» (1994, 1 снежня) С. Крапівін і М. Сафонаў: «Калі ў 1918 г. марксіст-рамантык Канегісер пальнуў у марксіста-палача Урыцкага, то з гэтага выпадку перайменавалі сяло ў Гомельскім павеце. Але тое, што адбылося пасля стрэлу бальшавіка Нікалаева ў бальшавіка Кірава, канчаткова перайшло межы разумнага. У кожным больш значным паселішчы, дзе колькасць вуліц перавышала тры, адна з іх абавязкова атрымала імя Кірава».

Вось які пералік назваў гарадоў і раёнаў паддзены ў даведніку “СССР. Административно-территориальное деление”: *Кіраў* (2 гарады), *Кіраваград* (2), затым *Кіравабад*, *Кіравакан* і дзесяцікі *Кіраўскаў*, *Кіраўскіх* – усяго 74 назвы. Сёл, вуліц – тых без ліку...

Працоўныя вёсак Мінскай вобласці, лічы, па сённяшні дзень аб’яднаны ў 11 калгасаў імя *Кірава*. Усіх мемарыяльных кіраўскіх назваў на беларускай зямлі не злічыць. А калгасаў імя *Янкі Купалы* на Міншчыне два...»

На гэтым фоне не ўспрымаецца як канцэптualaнае наступнае выказванне: «Уласцівы ўрбананіміі і віканіміі спосаб канцэптualaізацыі свету часткова універсальны, часткова нацыянальна-спецыфічны» (с. 24). Відаць, гэтае абагульненне з’яўляецца абгрунтаваным, але, як мы мяркуем, толькі не ў данычэнні да сучаснай беларускай ўрбананіміі і нават віканіміі, паколькі нацыянальна-спецыфічнай нават часткова яна не ўспрымаецца, пра што сведчаць не толькі факты, якія мы называлі, але і наступныя, пра якія будзе весціся палеміка.

Думаецца, што таксама непераканальным з’яўляецца і крытэрыі, абраны аўтарам, што факт, які рэзка адрознівае віканімію ад ўрбананіміі Беларусі, – «поўная абыякавасць сельскіх жыхароў да заходнееўрапейскай культуры» (с. 28). У якасці пацвярджэння такога аргумента адзначаецца, што ў беларускай віканіміі ёсць толькі адна вуліца, названая ў гонар Тамаша Зана – польскамоўнага паэта-рамантыка, удзельніка вызваленчага руху, дарэчы, ураджэнца вёскі *Мясота* сучаснага Маладзечанскага раёна. Упамінанне Тамаша Зана ў гэтым кантэксце не зусім правамернае, бо гэта быў апаліячаны беларус, які пісаў па-польску, але яго творчасць, як і творчасць яго сябра Адама Міцкевіча, грунтавалася на беларускіх рэаліях і беларускім фальклору. Кастусь Цвірка пра Тамаша Зана пісаў наступнае: ён паходзіў з тыповай беларускай шляхты. Сапраўднае яго прозвішча *Зань*. Так гучала і прозвішча Тамаша, але ў час вучобы ў Віленскім універсітэце яго чамусьці «пацвярдзела». Дзед Тамаша Зана – таксама Тамаш – быў бурмістрам у Радашковічах. Прадкі Зана па мацярынскай лініі жылі ва Уздзе. Былі яны уніятамі. А гэта адзначае, што ўсе яны ў мінулым – праваслаўныя [гл.: Цвірка Кастусь. Дарогамі Тамаша Зана // Полымя. – 1992. – № 5. – С. 163]. Не лічаць жа ў наш час, напрыклад, Святлану Алексіевіч рускай пісьменніцай, хоць большасць яе твораў напісана на рускай мове.

Фактычна любы сельскі жыхар верагодней за ўсё пры выбары крытэрыяў для называння ўнутрысельскіх аб’ектаў, відаць, арыентуецца не на заходнееўрапейскую і не на ўсходнееўрапейскую, азіяцкую ці іншую культуру, а спыніцца на той назве, якая створана калектыўным розумам і вопытам жыхароў вёскі або суседніх паселішчаў. Іншая справа, што сельскім і гарадскім жыхарам рабіліся «прапановы зверху», а таму як вынік дыктату ў беларускай віканіміі і ўрбананіміі, як пацвярджэнне да сказанага, засведчана 132 вуліцы ў гонар *А. Пушкіна*, 130 – у гонар *М. Горкага*, 68 – у гонар *І. Мічурына*, 64 – у гонар *М. Астроўскага* і г. д. Для параўнання з беларускімі імёнамі,

засведчанымі ва ўрбананіміі, адзначым, што «структура функцыянальнага поля беларускай культуры такая»: вуліц у гонар *Я. Коласа* – 114, *Я. Купалы* – 111, *М. Багдановіча* – 14, *П. Броўкі* – 7, *І. Мележа* – 5. Спашлемся і на факты, засведчаныя ў мастацкай і навуковай літаратуры: «На Беларусі ёсць многа вуліц *К. Варашылава*, *А. Неўскага*, *М. Калініна* і г. д., а вось вуліца *Ваішчылы* ўсяго адна. Мала ў нас найменняў, звязаных з імёнамі дзеячаў старажытнай беларускай культуры, навукі, асветы: *Ф. Скарыны*, *К. Тураўскага*, *С. Полацкага*, *К. Каліноўскага*, *Ф. Багушэвіча*, *І. Дамейкі*, *Э. Пякарскага*, *М. Доўнар-Запольскага*, *В. Дуніна-Марцінкевіча* і многіх іншых. Патрыятычнае выхаванне на нацыянальных каштоўнасцях і традыцыях беларускага народа ў 30–70-я гады ў нас было зведзена да нуля, што яскрава адбілася на фактах тапанімікі. Пра гэта, напрыклад, вельмі пераканальна пісаў К. Тарасаў у нарысе “Заезная карчма”: “Вуліцы Грунвальдскай у нас няма нават у тых гарадах, якія пасылалі сваіх сыноў на бітву з тэўтонцамі. Не існуе і вуліцы *Льшчынскага*. Хіба ж мысліцель не заслужыў? А хто бачыў на дамах шылдачкі з імёнамі *Афанасія Філіповіча*, *Усяслава Чарадзея*, *Давыда Гарадзенскага*, князя *Альгерда*, *Канстанціна Астрожскага*, *Андрэя Полацкага*? Імя *Глінкі* ўшанавана ў назвах вуліц дзевяці беларускіх гарадоў, а вось *Манюшка* забыты нават у Мінску, дзе ён нарадзіўся і ствараў музыку, дзе, дарэчы, жылі ўсе пакаленні ягоных продкаў. І ўжо зусім не паддаецца разуменню, чаму імя генералісімуса, графа *Рымніцкага*, князя *Італійскага* *А. Суворова* нададзена вуліцам у 35 беларускіх гарадах і 24 мястэчках, 23 калгасах, а імя беларускага і ўсходнеславянскага першадрукара, вучонага, мысліцеля, гуманіста – толькі сямі вуліцам і аніводнаму калгасу. Між тым *Скарына* праславіў Беларусь, а *Сувораў* хадзіў па ёй з войскам, пагашаючы народныя паўстанні. Безумоўна, ён геніяльны палкаводзец, але нельга асэнсаваць такое нізкае схіленне галавы перад ваенным талентам аднаго з душыцеляў *Пугачоўскага* паўстання і ўсвядоміць, што дазваляе аддаваць забыццю ці цьмяна асвятляць выдатных дзеячаў уласнай гісторыі. Спіс такіх, мякка кажучы, недарэчнасцей можа заняць шмат старонак» (гл.: Тарасаў К. Памяць пра легенды. – Мн., 1990. – С. 191). Думаецца, што даследчыцы больш акрэслена як галоўнаму спецыялісту ў галіне беларускай ўрбананіміі, патрэбна было выявіць сваю пазіцыю да так званых «мемарыяльных» ўрбанонімаў, якія раней не з’яўляліся часткай рускай і беларускай тапаніміі, а, наадварот, для нашай культуры яны экстрасістэмныя і былі да 1917 г. адзінкавымі. Вядома, што “мемарыяльныя” ўрбанонімы (назвы вуліц), як і айконімы (назвы паселішчаў), што зацвярджаюцца афіцыйна на дзяржаўным узроўні Указами для ўшанавання і праслаўлення пэўных асоб, не з’яўляліся тыповай асаблівасцю ранейшай тапанімічнай сістэмы. Такія адзінкі былі рэдкім выключэннем сярод айконімаў і ўрбанонімаў ва ўсёй царскай Расіі. Вядомы даследчык ўрбананіміі Масквы і іншых рэгіёнаў Расіі М. Гарбаневскі сярод «мемарыяльных» да падзей 1917 г. называе толькі адзінкавыя айконімы пераважна ў гонар царскай дынастыі: *Екацярынбург*, *Екацярынадар*, *Паўлаўск*, *Нікалаеўск*, *Александропаль* і некаторыя іншыя, сярод ўрбанонімаў – метафарычныя тапанімічныя ўтварэнні, што ўзніклі ў выніку сімвалічнай трансанімізацыі: вул. *Екацярынінская*, вул. *Скобелеўская*, вул. *Нікалаеўская* і інш.

Такім чынам, вельмі тыповай, масавай і характэрнай прыкметай савецкай пары стала «звышпрадуктыўнасць трансанімізацыйнай метафары (перш за ўсё адантрапанімнай – В. Ш.) шляхам стварэння дзесяткаў тысяч мемарыяльных тапонімаў, назваў-прысвячэнняў, назваў-сімвалаў, а таксама спецыфічных спалучэнняў – пэўнага роду метафар і метаніміі (айконімы тыпу *Вароўскі*, *Дзяржынскі*, *Леніна*, *Мендзялеева*, *Нагінск*, *Сечанова* і г. д.)». «Айконімы, ўрбанонімы і іншыя наватворы, што з’явіліся на карце тагачаснага СССР, а гэта дзесяткі тысяч “мемарыяльных” адзінак, якія ў сукупнасці ўдзяляюць вялізныя віртуальныя камуністычныя могілкі – ад вуліц *Карла Лібкнехта* і *Клары Цэткін* да завулкаў тыпу *Паўліка Марозава* і тэрарыста *Сцяпана Халтурына*. Гэта і іншыя культурныя мадэлі, якія былі ўласцівы імённа савецкаму перыяду, былі даведзены да поўнага абсурду» [1].

У цэлым, як мы ўжо адзначалі, манаграфія Г. Мезенкі «Віцебшчына ў назвах вуліц» – у многіх адносінах арыгінальная і патрэбная ў беларускай анамалогіі праца, якая адкрывае перспектыву і дае магчымасць даследчыкам глыбока і ўсебакова вывучаць унутрыгарадскія і ўнутрысельскія аб’екты і іх назвы. На жаль, выдадзена яна абмежаваным тыражом (ўсяго 100 асобнікаў), што адразу робіць яе бібліяграфічнай рэдкасцю.

Выкарыстаная літаратура

1. Горбаневский, М. В. О феномене мемориальной топонимии в России XX – XX веков / М. В. Горбаневский // Имя. Социум. Культура : материалы Байкальской Международной ономастической конф. (4–6 сент. 2008 г.). – Улан-Удэ : Изд-во Бурятского госун-та, 2008. – С. 4.

Рэцэнзент:

*В. В. Шур, доктар філалагічных навук,
прафесар, загадчык кафедры беларускага мовазнаўства
УА МДПУ імя І. П. Шамякіна*